

Комил Аваз

**Хива
дилбанди**

(Эсселар, драмалар)

ТАШКИЛДАГИ ҲАНГОМА

Икки кўринишдан иборат мусиқали комедия

Қатнашувчилар:

Рўзим ҳўжик
Очил жинли
Мавлон пашмак
Назокат
Сабохон
Қумри
Меҳри шокаланд
Ўрин вафодор
Матжон буломиқ
Нурум нўс
Собир сариминжиқ
Қодир айрон
Раққосалар

(воқеа шу кунларда бўлиб ўтади)

1-КЎРИНИШ

Рўзимнинг уйи, ўртада супа, ўнг томонда столда телефон, чап томонда сандиқ, унинг устида кўрпачалар тахланган. Парда шўх мусиқа билан очилади, сахнага Рўзим кириб келади, қўшиқ айтади.

Р ў з и м

Наззи бону, Наззимжоним, қайдасан?
Сансиз топмас лаззат, жоним қайдасан?

Лақирдиди юраккинам кўрмасам,
Меҳрибоним, азиз жоним қайдасан?

Насиб этсин қўшағина қарримоқ,
Бори дунём, хонумоним қайдайсан?

Наззи бону, Наззижоним қайдасан?
Сансиз топмас лаззат, жоним қайдасан?

(қўшиқ тугайди, шу оҳангда)

Наззижон, ҳов Наззижон, қайдасан?

Назокат. *(ичкаридан)* Уйдаман, яхши келдингизми?

Рўзим. Келдим, келмай nera бораман. Чойинг тай-ёрми? *(ечинади)*.

Назокат. *(чиқмай)* Ҳозир. *(пауза)* Хамир қораяпман.

Рўзим. *(пешонасига уриб)* Тф-у! Чч, эй! Ўтин олиб келинг дегандиёв! *(бошини кўрсатиб)* Калла эмас, маховиги ишдан чиққан буста бу! Бўлмасам, бармоққа нох (ип) ҳам боғлаб кетвадим-ов ёддан чиқмасин деб. Йўлда икки-уч ерда ўтинли арва ҳам кўрдим, уйга ҳайдатмисанми, эй каллаварам!

Назокат. *(ичкаридан қўлини пешқийққа артиб чиқади)* Дадаси, обкелдингизми?

Рўзим. Йўқ, асли ина бу ошқовоқ, ошқовоқмисан ошқовоқ! Кўрмийсанми *(бармоғини кўрсатиб)* ина шу сафар ёддан чиқмасин даб бармоғима нох ҳам боғлаб кетвадим.

Назокат. Тандира ўзимни ёқайми, нашатин?

Рўзим. Қўй Наззи, қон этаверма, қўшнилардан олақўй.

Назокат. Дўконни нонини енг десам, ҳаммангизни зардангиз қайнайди, дағдагангиз ер ўяди, нон ёпай десам, бир чўп ўтин йўқ! Ҳар сафар қўшнилардан ўтин сўрайвериб уятдан ўлиб бўлдим. Қандай эрсиз? Уйни кирди-чиқдиси билан ишингиз бўлмаса, бозор-ўчар билан ишингиз бўлмаса, етар-етмас билан ишингиз бўлмаса, *(кўзига ёш олиб)* Сизга иш бўлса, театр бўлса бўлди. Хотин, бола-чақа керакмиди.

Рўзим. Наззи, қўйсанга, менга осонми, бу ерда сен эговлийсан, театрда режиссёр. *(Чўнтагидан қоғозларни чиқариб)* Ина, ина бу ролинг чиқмин турибди деб эзади. Нишатин? *(Пауза)* Муҳаббат изҳор қилишим керак.

Назокат. *(кесатиб)* Кимга?

Рўзим. Саҳнада, сув бўйинда, гужум тагинда.

Назокат. Устасиз-ку. Сизга на қийнмиш. Кўп кўрганмиз изҳори муҳаббатингизни.

Рўзим. Яна рашкми? Тушунтираяпман-ку, саҳнада, ролда. *(Пауза)* Сендан бошқа кимга ҳам керакман, кўнглингни тўқ тут.

Назокат. Навлин, кейинги ваҳда бошқачароқсиз, кўп нарса ёдингизда турмидўгин бўлди, хаёлпарастсиз.

Рўзим. Манга қара, Наззи, ҳамма нарса эмасдилов, вуми, на ёддан чиқса ҳам, ву ёддан чиқмайди.

Назокат. Қўйинг-е, ўлинг сиз бир, нердаги гапларни топасиз. Ман боғдан келсам, сиз тоғдан келасиз, артистлик қиласиз.

Рўзим. Тўхта, шу артистлик ина шу ролда дим чиқмай турибди. Мундин мураккаб, қийин образ ўйнаган эмасман.

Назокат. Дим қийинми? На рол у?

Рўзим. Ман хотинидан айрилган одамман. Учрашиш учун гужум тагина келганмиз. У ҳам эрсиз хотин. (Пауза) Сен мана шу ерда тур.

Назокат. Қўйсангиза, театрни ғалвасини уйга олиб келманг.

Рўзим. Йўқ, ғалвас бу. Мани борим, ҳаётим шу. Тушунсанг-чи, ижодни дам олиши, шанба, якшанбаси, кеча-кундузи йўқ, доим ина бу (бошини кўрсатиб) излаб туриши керак. Қани тур.

Назокат. Яхши (Унга тик қараб турарди)

Рўзим. Ундаймас, сен эрсиз хотинсан, безраймай ерга қараб тур!

Назокат. Вой-бўй, нишатвардингиз-а, ина ерга қарадим.

Рўзим. Йўқ, ундай ҳам эмас, бу тақдир иши, сени каллангда бутун келажагинг, бола-чақанг тақдири, эл-юрт андишаси, ахир сен ўқимишли, маданиятли аёлсан, 2та боланг бор, менда 3та...

Назокат. Иккита боласиям борми? Унда унга эр нега керак?

Рўзим. Гап шунда-да, якка ўтсинми, болаларига ота, ўзига суянчиқ керак.

Назокат. Ҳозир суянчиқ эр борми, бири сизга ўхшаганми? Уни боридан йўқи.

Рўзим. Тўхтасанга, чалғитма, ман образга киришим керак, қани, тур.

Назокат. Яхши, ина турдим. (Ерга қараб ийманади)

Рўзим. (образга кириб) Келдингизми?.. Лолахон!.. Гапни... нимадан бошлашни билмай турибман... Худойим ҳаммани жуфти билан яратган. (Пауза) Начора, одам жуфтидан ажралса, қуш қанотидан ажралгандай гап экан. Биласизми, Лолахон, сиз билан мен яккамиз, якка қанотмиз! Бу дунёда яшамоқ учун қўшқанот бўлмоқ керак. Биласизми, бир-бировга севги изҳор қилиш тўлиқ муҳаббат эмас ҳали. Муҳаббат ардоқда, эъзозда, самимий ҳурматда! (Пауза) Асли 30 ёшида хотинини айирган, 40 ёшида хотини ўлган йигит бахтсиз йигитдур деб тўғри айтилган. Одам ўз жуфти

ҳалолени еру кўкка ишонмай ҳамиша ардоқлаши, қадрлаши, эъозлаши керак экан ўзи, кейин пушаймон қилиб юрмасин. (*Назокат кўзига ёш олади*) Лолахон! Менга осон тутманг. Пешонамга ёзилган ёзғит шу экан... Аввалги учрашувимиздан кейин кўп ўйладим, Сизни, болаларингизни, ўзимни болаларимни... Сизнинг фикрларингиз тўғрисидаям жуда кўп ўйладим... Буёғи энди Сизга ҳавола! (*Образдан чиқиб Назокатга*) Хўш, нима дейсан?

Назокат. Нима дердим, жуда ачинарли тақдир талқини бундан ортиқ қандай бўлиши керак. Мен ўзимни тутолмай қолдим, ҳаяжонланиб кетдим. Нимаси ёқмаган экан режиссёрингизга?

Рўзим. Унгами? Қуруқсан, ҳиссиётинг етишмаяпти деяпти.

Назокат. Бундан ҳам зиёд бўлса, одам фаришта бўлиб кетади-ку. (*Пауза*) Шошманг, нега Сиз, ўзингиз ролингиздагидай эмассиз? Нега ҳаётда шундай яшамайсиз? Мени қийнайсиз, қадрламайсиз, аксинча, хўрлайсиз. Ҳали мен ҳам кетаман, шунда биласиз қадримни (*яна кўзёши қилади*).

Рўзим. Яна кўзёшими, кўнглимни бузма, ва ёш дарёсида беҳуда сузма. Тўхта, тўхтасанга, йиғини бас қил.

Назокат. Тўғридон, саҳнада бошқа, ҳаётда бошқасизлар. Шунинг учун ҳам сизларга ишонмайдилар. Тавба, ана у артист Абдусалом акани ўлди деб сизлар 3 марта жанозасига боргансизлар, лекин ву ётганмиш ўлмин, кейин ўлганида кўпчилик бормаган, ишонмаганлар.

Рўзим. (*кулиб*) Ҳали сан уни айтасан, уни қабристонга кўтариб боришда "Э, Абдусалом, тобутдан туш, энди буёғина ўзинг пиёда боравер, эйинда эйин қолмади-ку" деб кимдир айтгандан сўнг кулишганлар. Ўзинг биласан, йўлда одамлар машинадами, пиёдами, эшакдами, отдами тобутни кўтариш учун, елкасини тутуди, савобдан қолмайин деб тобутга интилади. Тобуткашларни кулишиб бораётганини кўрганлар, "Э, булар кинога тушиб юришибди эканлар" деб кулиб йўлларига кетаберганлар.

Назокат. Ана шуни айтаман, ўлик ҳам кулги сизларга.

Рўзим. Қизиқсан, йиғлаган билан тирилармиди, айтдим-ку, ҳазилкаш одам эди. Ҳозир ҳам Абдусалом ака биз учун ўлмагандин. Кунда эслаймиз. Бошқа касбда борми шундин, йўқ, так што бўлди қил, бошқа ёнга ўрлама, қорним оч, шу ҳар сафар сенга сўзламайман дейману, яна сўзлийвараман, билмийман ичингда магнитинг борми, ё бошқа нарсами, ҳайронман.

Шу пайт мусиқа чалиниб, Ўрин қўшиқ айтиб, қизларни ўйнатиб кира-
ди. Қизларнинг қўлида гуллар, Ўриннинг қўлида пакет

Ў р и н

Қўйларни сўй, қўйларни сўй,
Қўй бўлмаса, хўрозни сўй.
Шампонни оч, зейипни оч,
Лим-лим атиб бизлара қўй,
кейипни оч!

Р ў з и м

Бу на зейиб, ву намиш қўй?
Ҳе йўқ, бе йўқ, ву намиш тўй?

Ў р и н

Тўя айлансин бу базм,
Назокатхон таомидан,
Беш-олти кун юргаймиздон,
Атавармин бизлар ҳазм.

Р ў з и м

Ву на базм, ву намиш қўй?

Назокат

Ву на ташкил, бу нендин тўй?

Ў р и н

(Рўзимга)

Билиб-билмаслика олма,
Бори-буринг ўртага қўй!
Ташкилни туз, зиқна бўлма,
Боқиб юрган қўзингни сўй!

Р ў з и м

Ташкил?

Назокат

Ташкил?

Рўзим

На ташкил, Ўрин?
Бугун ташкила йўқ ўрин!

(ашула тамом бўлгач)

Менга қара Ўрин, бу на гап ўзи?

Ўрин. Ҳали хабаринг йўқми? Суюнчини бар!

Рўзим. Суюнчи? На суюнчи?

Ўрин. Ҳа саними, сан писмиқми, ер тагида илон юрса биласан.

Рўзим. Тушунтириб айтсанг-чи, нима гап ахир ўзи?

Ўрин. Бугун санинг уйингда, мана шу ерда (пауза) ташкил!

Рўзим. Ҳа, энамга тўйлик келибми?

Ўрин. Ундан ҳам зўр... Қўл қўйибдилар. (Қизлар ҳам кулиб тасдиқлашади).

Рўзим. Кимлар? Нимага?

Ўрин. Бугун, эрталаб, театрни бадий кенгашида ҳал бўлган.

Рўзим. Уф-ф! Қон атдингдон, на ҳал бўлган?

Ўрин. Сани... тақдиринг!

Назокат. Ўрин ака! Тушунтириб айтинг, на тақдир ахир?

Ўрин. Назокатхон, кейин биласиз, қозона қаранг. (Рўзимни кўрсатиб) Буни ҳам юраги питта гуппиллаб турсин.

Назокат. Сизларга тушуниб бўлмайди, сира тушуниб бўлмайди, баҳона бўлса, бўлди, товуғингиз тугса ҳам тўй берасизлар. Яхши ҳам хамир атганим (қизларни олиб ичкарига кетади).

Ўрин. (унинг орқасидан) Ина бу гаппингизга тасдиқ, галин, ичина озгина эт билан пиёз қўшсангиз, ажойиб этли патир бўлади. Паҳ-паҳ, ина майишат, ина ташкил, на дадингиз, Рўзимбой?

Рўзим. Дим яхши! Лекин тушунмин ўладўғин бўлдиқдон!

Ўрин. Биласан, кейин биласан дадим-ку.

Мусиқа чалиниб Мавлон киради, қўлида палов кади — ошқовоқ, узунроқ хили

Мавлон. Ассалому алайкўм!

Рўзим. (*кесатиброқ*) Ваалайкў-ўм! Ҳимм?!

Мавлон. Ҳеч! Ина бу Ўрин, Рўзим хўжикникида ташкил бор, биринг ҳам қолмай оёқингни алинга олиб боринглар деб эди, келдим, ҳа? Бутун калектип галётир, қани Ўрин, ташкилдан дарак йўқ. Шампонлар қани? 40 ланжи оқлар қани? Беш юлдузли қизилхон тўралар қани? Наполеонлар кўринмиди, а?

Рўзим. Ў-ў! Иштаҳанг дим карнай-ку сани, а?

Ўрин. Жониқаварма, пашмак! Ҳали бу ерда ҳаммаси бўлади, ҳар бир пашмаклар, лавзиналар бўлади, қисинма, ҳаммаси праб бўлади.

Рўзим. Ерик ошинг ҳам бўлади, еб адо атаврмийсан, ҳимм!

Мавлон. Дим сара, пашмак бўлса пашмак-дон! (*Рўзимга ошқовоқни бериб*) Ма! Буни қадринга санга ўхшаган кадичилар тушунади. Бутун элотингни сўвади, бу кадимисан — кади-дон лекин ўзи ҳам. Энди орроқ тур. (*Ўринга Ҳидоятхон образида*) Ўзимни вафодоримнан айланин, қани ина шу орқагинамни қашиб юбор (*Ўрин юқорироқини эриниброқ қашийд*) Ҳўрнимас, сал ошоқроқ, ана ўлманг, топдингиз, сал қаттиқроқ қашинг (*Ўрин қаттиқроқ қашийд*) Вунчамас вой-ей! Навалон алинг дош билан дамир, ўлинг сиз бир...

Ўрин. Бўлдими, пашмак?

Мавлон. Бўлди! Алингни ел егай илойим. (*Рўзимга*) Қани бизлара на хизмат?

Рўзим. Пашмак, ман бу ерли эмасман, ташкилни ўйлаб топган (*Ўринни кўрсатиб*) ина бу Исмамутда ис бўлса, исқаб борадиған вафодоринг билади, шундан сўра.

Ўрин. (*Мавлонга*) Галин ҳозир тандирда нон ёпишда, сан ўртани дуз!

Шу пайт мусиқа чалиниб Қумри билан Меҳри кириб келади

Қ у м р и

Оға дарам, боғингизда гул бодам,
Хўжик дарам, биз келдик қутлуғ қадам.

Қумрининг лапарига ўйнаб турган Меҳри Рўзимни чаккасидан ўпиб "шокаланд" дейди ва у ҳам лапар айтади, Қумри ўйнайди. Уларнинг ўйинига ичкаридан қизларни айтиб чиқишади, улар ҳам ўйинга қўшилади.

Меҳри

Оға дарам, айлаб галдик хушхиром,
Хўжик дарам, асли биз қутлуғ қадам.

Ҳаммалар

Оға дарам, рӯмолинга гул бодам,
Хўжик дарам, белбоғинга гул бодам.

Қумри

Сари ипак тўнни турғани қурғай,
Орқама ташласам ёйилиб турғай.
Ошиғлиқни маънисини билганда,
Ўргатиб-ўргатиб қочғани қурғай.

Ҳаммалар

Оға дарам, рӯмолинга гул бодам,
Хўжик дарам, белбоғинга гул бодам.

Меҳри

Боғ ёна чиқвадим гулларни ичи,
Ҳамма ёр ичинда бизни ёр киччи.
Улласинда, киччисинда на гап бор,
Қўйнина кирсангиз жаннатни ичи.

Ҳаммалар

Оға дарам, рӯмолинга гул бодам,
Хўжик дарам, белбоғинга гул бодам.

Меҳри, Қумри

Бошлаған ташкилингиз муборак бўлғай!

(ашула ва ўйин тамом бўлгач).

Рўзим. Яна ташкил! Ўрин, бу икки санам ҳам ташкил дейдику. Кўргилигимиз алдимизда десанга.

Ўрин. Поҳ, худо етирди сизларни. Галин тандирда. *(ўйинчиларга)* Сизлар галинбийингиз ёнина боринг. *(Улар кетишади)* Пашмак!

Мавлон. Лавай!

Ўрин. Ол шокаладни, ёнида анжир мураббоси билан.

Қумри. Оббо Ўринбой ака-ей! Анжир мураббо тушган кўнглингиздан айланин.

Ўрин. Жоним, жонимни жунники!

Меҳри. Ина ўзимиз ўшатамиз дастурхон безашни,
юринг, Қумрижон, шокаланд атамиз (*Ичкарига бирин-кетин кириб-чиқадилар, дастурхон тузата бошлайдилар. Шу пайт бошқа мусиқа ритмида қўшиқ айтиб Матжон бўлолик кириб келади*)

Матжон

Биз ҳам, Хўжик, миниб галдик машинни,
Солсанг ҳам розиман турли йўллара.
Буюравер, ест қиламан, бензин бор,
Айт, кимларни олиб келай тўйлар?

Ўрин

Тўғри сўлла, бензин борми, буломиқ?

Матжон

Бор, бор! Бензин ҳирик Хўжик учун!

(*Қўшиқ тамом бўлгач Матжон Рўзимни ёнига келиб қучоқлайди*)

Чин юрагимдан табриклайман. Яхши, дим яхши, молодес, дим сўвиндим, Ҳақиқат бор-ов, худодан айланин.

Рўзим. Қўйсанга, буломиқ, бу на, Ўрин, ҳамманг маслаҳат атдингми?

Ўрин. Аввал сан Ташкилни қуюқ ат, кейин биласан.

Рўзим. Хун атдинг-до! Демак айтмайсан? Айтмасанг айтма, тузаверамиз!

Мавлон. Манга қара, Хўжик, худо ол қулим деса борми, дунё сеники.

Меҳри. Шокаланд бўлади, шокаланд!

Матжон. (*Рўзимга*) Қани, Хўжик, бизга на хизмат? Кимларни олиб келай?

Рўзим. Сиз Хўжик, ўтирасиз ина шу ерда компит атиб, бол атиб!

Матжон. Ажаб, Хўжик!

Матжон ўтиради, мусиқа чалинади, авж пардада қўшиқ айтиб саҳнага
Очил кириб келади, қўлида пакет

Очил

Тўкин-сочин дастурхонли,
Ташкил керакдур йигитга.

Қаймоқ-ёғли, асал-болли,
Гурунг керакдур йигитга.

Мусиқа салки Лазги ритмига ўтади. Очил қўлидаги пакетни Қумрига беради, Меҳрини ўйинга тортади, ўзи ҳам қўшиқ айтиб ўйнайди

На дадинг, жоним Хўжик?

(Ўринга)

Вафодорим, сан на дадинг?

Рўзим
(шу оҳангда)

Сан тарс йўнқа ҳам бормадинг,
Бир сан етишмай турвадинг!

Очил

Омон-омон, воҳ-ей дадим,
Чаккангга гул тақай дадим.
Хўжик озонача гетмин,
Ичингни бир ёқай дадим!

Ҳаммалар

Омон-омон, воҳ-ей дадим,
Чаккангга гул тақай дадим.

Мавлон

Бало борми озонача,
Ювжоқмисан қозонача?
Очил

Ювсам мани Хўжик тўрам,
Қиёматлик дангдуш жўрам.

Ҳаммалар

Омон-омон, воҳ-ей дадим,
Чаккангга гул тақай дадим.

Ашула, ўйин тамом бўлгач, ҳаммалари кулишиб Очил билан кўришадилар. Мусиқа ритми ўзгариб, қўлида бир дона қовун билан қўшиқ айтиб Қодир айрон кириб келади

Қодир

Қовун-қовунлар дадим,

Ҳаммалар

Қайси қовунлар дадинг?

Қодир

Ола ҳомма, қарри қиз,
Тилинг ёрар шираси.
Гурвак чўпи, оқ новвот,
Бешакдан йўқ сараси!

Очил

Келтирганинг бир қовун,
Ўкчанга бир кир совун.

(кулги)

Қодир

Бири мингта деяди,
Есанг эсинг кетади.

Ўрин

Шундан бошқа мулкинг йўқ,
Суқмаған бир еринг йўқ.

Мавлон

Ёзада айрони ҳам бор.

Ҳаммалар

Айрони бор, ёр-ёр,
Сайрони бор, ёр-ёр.

Очил. (*ашула тамом бўлгач*) Қодир, бу туякалла, э, э... бўрикалла хом дунака ҳам пул тўлаб олдингми? (*кулги*)

Қодир. На деб турибсан, санга пишган бўлди на, хом бўлди на, улли бўлса бўлди-дон санга (*кулги*).

Очил. Тўғри, сан биласан қовунни фарқини, сувсиз, қумлоқ ерда битган, ёнтоқа сопилгани мазали бўлади дейдилар (*кулги*).

Ўрин. Эй, Очил, ёнтоқа қовуннимас, харвузни сопадилар, калла, харвузни! (*кулги*)

Мавлон. Тўғри-дон, қавунни сувсиз ерда яхши бўлишини булар қаердан ҳам билади, а, айрон?

Қодир. Сан суқилишмин тур! Пашмак буккандин атмайин яна.

Меҳри. Қодирбарган, парво атманг, сўлливаради булар, аввал есинлар, кейин биладилар шокаланд аканини, на дадингиз, Қумрижон?

Қумри. Вуни мазаси ейиша боғлиқ, Меҳрижон!

Қодир. Қизлар, гапларинг дим тўғри, (*қавунни Меҳрига узатиб*) бу ейишга боғлиқ.

Қодир Рўзим билан қучоқлашиб турганда, бошқа мусиқа оҳангида қўшиқ айтиб Нуриим нос кириб келади

Ўрин. Ина, Нуриим нос ҳам келдилар. Келинг Нуриимбой!

Нуриим

(*қўлидаги тугунчакни Матжон буломиққа бериб салки лазгида*)

Воҳ-ей, воҳ-ей, воҳ-ей,
Жон Хўжик, жоним воҳ-ей.
Жонингнан айланин воҳ-ей,
Дастурхон бўлсин тах-ей.
Ташкил бўлсин муборак,
Пишсин қовурдоқ, барак!

Ҳаммалар

Воҳ-ей, воҳ-ей, воҳ-ей,
Жон Хўжик, жоним воҳ-ей.

Нуриим

Шампан, водканг қани, Хўжик,
Хўроз даканг қани, Хўжик?
Даканг хўроз топмасанг,
Гал, ина сўй мани, Хўжик!

Ҳаммалар
(кулишиб)

Воҳ-ей, воҳ-ей, воҳ-ей,
Жон Хўжик, жоним воҳ-ей.
Моҳи тобоним воҳ-ей,
Сарви равоним воҳ-ей!

Ашула, ўйин тамом бўлгач, ҳаммалари кулишиб, қучоқлашадилар

Матжон. Кўрдингми, Хўжик! Нуриббой галгандан кейин ташкил бошқача бўлиб кетаверди.

Ўрин. Эшитдингми, Хўжик, Нуриббой на даб турибди? Даканг хўроз дейди!

Матжон. Бу ташкила, Хўжик, бир жонли сўямасанг бўлмас!

Очил. Сани сўямиз, буломиқ, сани сўямиз! На кўп ҳозир-қассоб кўп!

Мавлон. Тўғри-дон, сеча сўйса ҳам қассоб сўйсин даган гап бор.

Ўрин. Сариминжиқ галиши керак эди-ку, нега келмади экан, телефон қилсаммикан? Яхшиси телефон эта қўйин, эйланмин галсин у. (телефонни олиб қўнғироқ қилади) Алё, аканг борми? Аканг? Чақир. (Унинг ёнига Мавлон келади)

Мавлон. Хўрозмас, Хўжик ташкила қўй сўйжоқ да, на дадим.

Очил. (Мавлонга) Яхши! (Телефонга) Алё, не галмин ўтирибсан? Оёқингни домори чакиб, чангтак бўлдингми, одамлар йиғналган бўлса, сан ҳаммадан бурун галишинг гарак ади.

Мавлон. Қўйни айт, қўйни!

Очил. Мавлонни гаппини эшитиб турибсанми? Хўжик ташкила қўй сўйжоқ, пичоқни олиб келавер, тез гал, тўхта, тўхта, Рўзим бир нарса демоқчи (Рўзимга) ҳа, на дийсан?

Рўзим. Пичоқни қўйи билан олиб келсин деб айт, қўйи билан.

Очил. Эшитдингми, сариминжиқ? Хўжик, пичоқни қўйи билан олиб келсин деб турибди. (Трубкани қўяди)

Рўзим. На дади?

Очил. На дар эди, жонли бўлмаса, сани сўямиз дади.

Рўзим. Вой пес-ей, тўйлардан не даган қўй тушади, бирни олиб галса, давлати чайпалами?

Мавлон. Тўғри-дон вафодор, Хўжикка азоб бераверасизлар, Хўжик драма, тўя бормиди, Сариминжиқа гун оша тўй, инсоф билан бўлгани яхши. Не деган ҳовлиқасизлар.

Нурим. Ҳовлиққан ҳолвага ёлчимас, Ўринбой, ҳовлиқанни ҳоли вой.

Қумри. Ҳовлиққан қиз эрга ёлчимас

Очил. Дим тўғри, Қумрижон тасдиқ, ина, буломиқ ҳовлиқиб од атвади (*кулиб*) А, буломиқ. Буломиқни булосанг ҳам буломиқ, буломиқни буломасанг ҳам буломиқ, а буломиқ?

Матжон. На даб турибсан, орқали? Агар нос ҳовлиқтирмаса, кўрар эдинг уни томошасини.

Мавлон. Ўзи ҳам пари, лекин дим галишган, кўзга ёқимли бўлиб галган акан свиданяға, анағар.

Ўрин. Анағарни дапкисини ҳам айт, Пашмак! (*кулги*)

Матжон. Лекин худо бараман деса, бераверар экан, ина нос, ина оёқ. Ҳозирга дўғин буни дапкиси (*орқасини кўрсатиб*) ина беримда турибди.

Қумри. Дапки дейсизми? На дапки? Ким дапти?

Матжон. Ким бўлар эди, ина бу нос. Ҳа, мани дапган оёқларинг тандира ўдин бўлғийдон.

Рўзим. Яхши бўлар эди, буломиқ, бугун бизни хотин ҳам тандира ўтин тапмин қисиниб турвади.

Меҳри. Тўхтаг, Рўзимбой оға! (*Матжонга*) Матжон оға, нишаб дапти нос оғам, айтиб барсангиза.

Ўрин. И-е, эшитмадим десангизлара? Шу свиданёдан кейин тўрамлар, 7 кун бюллетень олиб, ётиб турдилар.

Матжон. 5 кун, вафодор, 5 кун.

Ўрин. Яхши, бор 5 кун, лекин қизга ҳеч бало бўлгани йўқ. (*Кулги*) Қиз тиммитин. Ана шундан кейин лақаби буломиқ бўлди. (*Матжонга*) Тўғримми?

Қумри. Айтиб беринг, жон Матжон ака, айтсангиза.

Меҳри. Айтақўйинг, гаракситаварманг.

Ўрин. Ина, "қиз" ҳам шу ерда, на дадинг, Нуримбой?

Матжон. Қуйсангизлара, шу ёдима тушса, ҳозир ҳам дапки ёдима тушади, қўйинглар.

Очил. Айтавар, энди дапмийди.

Матжон. А, яхши, аса кийинсин.

Нурим. Аммо-лекин тарс йўнқа акансан-дон, шу-у вақтда бир кийиндим, бўлди-дон.

Матжон. Навлин, ина булар қўймин турибди-ку.

Ўрин. Яна бир кийин, қизлар ҳам кўрсинлар париваш ничик бўлишини.

Матжон. Манам образа киришим керак.

Нурим. *(образга кириб)* Образинг бошшингни есин сан жалотойни! Ҳозир кийинаман ина.

Меҳри билан Қумрининг орқасига ўтиб Нурим кийна бошлайди.

Матжон

(образга кириб қўшиқ бошлайди)

Белим боғлаб чиқсам узоқ йўллара,
Йўл бошинда турган ёринг унутма.
Сайрон этиб чиқсанг сунбул гуллара,
Йўл бўйида қолгон ёринг унутма.
Сансиз қоронғудир ёқти кунларим,
Баланд куйлай десам чиқмас унларим,
Раҳм атмасанг тутгай додим, хунларим,
Саннан айро тушган ёринг унутма.

(ашула тугаши олдидан Қодир яқинлашади ва тугаши билан)

Қодир. Ҳа, Матжонбой, қўшиқ айтиб турибсиз?

Матжон. Эй, ўзим. Ишингни атсанга, ўтавер.

Қодир. Ҳайронман, сиз бу ерда ашула айтиб турибсиз, ву ерда бир жонон машинангизни даваракини айланиб юрибди.

Матжон. Йўқ-ей?

Қодир. Ҳа, қизмисан, қиз-дон, ака-а, бай-бай...

"Баланд бўйли, кенг қучоқли,
Жонон керакдур йигитга,
Йиқилғонда суянмакка,
Дармон керакдур йигитга," –

деганларидек бир қилдан ясанган. Тавба, оқшом ҳам галвади, Сизни тополмабди.

Матжон. Йўғ-е, оқшомми? Эй хароб бўлсин бу кўна машин, оқшом помпаси кетвади.

Қодир. Сиз помпа қидиринг, ву сизни қидирсин. Сизда инсоф йўқ ўзи, шундай паривашни ҳам куттириб бўлами, ах, бай-бай. Бизларга шундини ҳеч бир йўлиқмади, йўлиқмади-дон. На берсанг ҳам, бори-бурунгни барсанг ҳам арзийди, бай-бай.

Матжон. Қизиқсан-ов, Қодир, на варсанг ҳам арзийди дейсан, нима бора мани, на вараман, ойлиқ маошим помпаға етмийди ўзи.

Қодир. Келгандан сиздан фалон нарса бер деб тилхат оладими? Оғзингиза сифганини инъом этаверинг, ана машинага миндираман денг, қидистираманг денг, ажойиб мазоли пашмаклардан едираман, лавзиналар олиб бераман денг, фаранг рўмол олиб барман денг, осмондаги ойларни ваъда этинг, вой-бўй, ваъда бармака қийналасизми? Машинни ваъда этинг!

Матжон. Калланг борми сани, ҳукуматни машинини нишаб ваъда атасан?

Қодир. Вой-бўй, миндириб катайса аттираман денг, қидистираман денг, шуни ҳам билмайсизми?

Матжон. Миндир дейсан, директор эшитиб қолса, ўзи бинзин йўқ, топган гаппингга қара, қўй, бўлмайди бу. Бошқа нишатса бўлар экан?

Қодир. Дим бўлмаса, ашула айтиб баринг, нови ади ву...

Эй ёр, санга ушбу жаҳон боғи аро гул,
Бир ошиқи ҳайрон, дийдоринга шайдо...

Матжон (*давом эттиради*)

Ошиқни эрур кокили сунбулина мушкул,
Ҳам ҳоли паришон, ҳам бошида савдо,
То тушди фироқингда мани ғамзада кўнглум,
Ҳар лаҳза ёнадур минг дардинг ичра?
Эмди анга тутарға дами сабри таҳаммул,
Йўқ меҳнати ҳижрон рам ила нигоро.

Қодир. Ина шуни айтинг, симобдин аримаса, ман сизни қулингиз бўламан! Нишатин? Айтиб галинми, ё борасизми?

Матжон. (*бироз ўйлаб*) Шу ерга айтиб галавар, ву ерда одамлар уёққа-буёққа ўтиб турибди. Санга хизмат бўлса ҳам, бир яхшилик эт, шу ерга айтиб юбор. Лекин Ҳайитбой ака билмасин. Биласан-ку вуни, эшитди тамом, директора чақади, ишдан айрилиб ўтирмайин, айтма лекин, на дадим санга.

Қодир. Яхши, эй, калла, қизиқмисиз, ўраға сичқон тушди гулдур-гуп, бир ҳазатинг, ҳозир юбораман. (*Чиқиб кетади*)

Матжон. Об-бо, ничик бўлди бу, а, ҳақиқатдан яхши кўриб қолгон бўлса эди, бўлмаса галами ву. Асли бахти кулган йигитман, бўлмаса тўпписини эгри қўйиб юрган ман-ман даган йигитлар дуриб, икки пуллик шопир ёнина галами? Бахтимнан айланин.

Шу пайт ноз билан қиз кийимида Нурум нўс кириб келади ва тўхтади. Жимлик, "қиз" ер чизиб, ийманиб тураберади

Салом. ("қиз" индамайди) Ассаламу алайкўм, яхшимисиз? ("Қиз" яхши дегандай бошини ирғитади)

Мани... кечиринг... шу... оқшом ҳам галган экансиз, лекин хароб бўлган помпа гап топди.

Нурум. (ноз билан аста) Бомбангиз на?

Матжон. Бомбамас, помба, пом-ба, э, йўқ пом-па! Сувни италидўғин матоҳ, лекин гараг важ, шу бўлмаса бўлмайди.

Нурум. Ўзи шундай, сиз эркак зотига ишонч йўқ. Баҳона топинг, туттирманг. Кеча расо кутди-им, бугун яна шунақа, кутди-им.

Матжон. Узр, машинлиқ ишингиз бормади? ("Қиз"ни гапиртирмай давом этади) Уялманг, сўрайверинг, машинни тузатиб эгарланган отдай атдим, доға, яъни, тоққа тирмашадўғин бўлди.

Нурум. Йў-ўқ, тушунмодингиз чоғи, манго... Сиз... ўзингиз... кероксиз... Тавбо, мен қарой, сиз қочинг. Ўзи шунақо, асли айб мендо, сизга ихлос қўйди-им. Оқшом дейсиз, бир-ир оқшоммас, кўп кундан берли кузатаман. Сизни-и арслондай келбатли-и юришингиз, гап-сўзиингиз, машинода ўтиришинги-из, машинодан туши-иб, меҳмонхонага кириб кетишинги-из, ҳаммаси мен ром қилгон...

Матжон. Йўқ-е, мани сира хабарим бўлмати-ов. Агар билганимда, юрган йўлингизни чангини гўззима, кўзимга, тўтиё атар адим.

Нурум. Алдайсиз, машингиз ёнида тургонимни кўргансиз, локин ўзингизни кўрмагонга соласиз. Айтган қўшигингиз бор-у "Йўл бошида турган ёрим"...

Матжон. Ҳова, ҳова, бор-бор, айтаман, ҳамма вақт шуни айтаман.

Нурум. Шу ашудангиз жудо таъсирли ашула-да. Манга бағишанганми деб кечалари уйқум қочиб кетади. Келганингизга мана бугун роппарасо 12 кун бўлди.

Матжон. Тўғри-тўғри 12! Нега шунча вақтдан бери индамадингиз?

Нурум. И-е, қизик гапирасиза-а, бўйнингизга осилайми? Вой, уяламан...

Матжон. Уялманг, ана машин, бозора борамиз, доға чиқамиз, кийсам дўли пул, айтганингизни муҳайё қиламан.

Нурум. Йў-ўқ, Сизни ўзингизни кўрсам, овозингизни эшитсам менга бас. Ҳалиги нима эди?..

Матжон. Унутмами?

Нурум. Ҳа-да!

Матжон. Ҳозир... ҳозир айтиб барраман (*йўталади ва бошлайди*)

Белим боғлаб чиқсам узоқ йўллара,
Йўл бошинда турган ёрим унутма.

(Нурум хиром этиб аста куйга мос рақс этади)

Сайрон этиб чиқсанг сунбул гуллара,
Йўл бўйида қолгон ёринг унутма.

Нурум. Раҳмат, акажон! Энди мен борай...

Матжон. И-и, борай? Қаёққа, нера ворасиз? Энди топишдиқ-қу! Дарровми? Йўқ, энди топдим даганда юбораманми? Энди кетиб бўлибсиз, жоним!

Нурум. Ахир...

Матжон. Ахир-пахири йўқ, сиз манга дим ёқиб қолдингиз. Юринг, уйга гирали, ҳечким йўқ, ҳаммаси чойхонада, юринг (*яқинлашади*)

Нурум. Йў-ўқ, қўйинг шопир ака, тегманг, кўрқаман!

Матжон. Қўрқманг, жоним, айтдим-ку ҳеч ким йўқ деб. Бир ҳазатали! Биласизми, ман сизни бошимда кўтариб юрирман. Қол десангиз шу ерда бутунлай қоламан, қул бўл десангиз қул бўламан, ўл десангиз, ўламан, лекин йўқ деманг, барака топинг, йўқ деманг, юринг!

Қўлидан тортқилайди, Нурум ноз этиб кейин босаберади

Юринг, ё машина мининг!

Нурум. Э, қўйинг, одамлар кўрса, шарманда бўламиз, тегманг!

Матжон. Йўқ! (*Нурумни маҳкамроқ торта бошлайди*) Ҳамма нарсага тайёрман! (*Қучоқлайди*) Кетсангиз ўламан! Жоним, қийнаманг, баракат топинг. (*Уни*

кўтармоқчи бўлади, шу вақт Нурум Матжонни ўзини кўтариб ерга ташлайди ва орқасига бир тепади) Ҳов-ҳов! А хароблар! Бу ейксонни оёқи навалон улли даб кўнглима галвад-ов. Сиз артислани алинанн ҳар бало галади. (Ўрнидан туриб уёқ-буёғини қоқиб, кулиб турган Нурумга қараб) Нага куласан, ҳа, бўйрада кул. Асли Қодир айрон расво, (пауза) шундин нарсани устиннан кулиб бўлами, хароб бўлғайсизлар. (Пауза) Лекин манга қара, шу гап шу ерда қолсин. Бир Амаат эшитса сурнай атади. На дадим?

Нурум. Яхши, лекин алингиза қиз бўлиб тушсам, хароб ата экансиз, ўлган акансиз.

Матжон. Яхши аласа, тушундингми, алжираб юрма яна.

Нурум. Яхши дадим-қу, галишдик (қўл ташлашади ва Нурум кета бошлайди)

Матжон. (кетаётган Нурумга) Эй! (ўртада тушиб ётган рўмолини кўрсатиб) ана ву матоҳингни олиб кет, э расво!

Ҳаммалар кулишади, Матжон билан Нурум образдан чиқиб ҳаммага кўшилиб улар ҳам кулишади

Очил. (кулгидан ёшарган кўзларини артиб) Ҳисоб! Ҳисоб, нўс! Буломиқни ўхшатдинг лекин, бай-бай! Аммо буломиқни ўзи ҳам ўлиб юрган акан, қул ҳам бўлаваржак, бола-чақадан ҳам кечжак, зўрсан, Нурум, зўрсан, лекин сани ўрнингда пашмак бўлганда борми, буломиқни Мажнун атар ади.

Ўрин. Тўғрилаб айт, Мажнун амас, жилли атар ади, тушундингми, жилли!

Очил. Тушундим, тишлаб олаварма, қутурғанмикан даб ўйламасинлар яна, вафодорим! (Кулишадилар)

Қумри. Очил акам тўғри айтдилар, шундайларни Мавлон оға дим ўхшатади, тўғрими ахир?

Ҳамма. Тўғри, тўғри!

Қумри. Ман ҳозир (кетади).

Қодир. На дасангиз данг, лекин Лекин Нурум ёмон қилмади, ўхшатиб ўйнади. Кийимни ярашқанини қаранг.

Шу вақт Қумри қўлида чопон, дўппи, белбоғ олиб келади

Қумри. Очил ака, ёрдамлашиб юборинг.

(улар кулишиб дарров Мавлонни кийинтиришади,
Меҳри унинг юзига, қошига пардоз беради)

Мавлон. *(кийинаётиб)* Э, қўйсангизлар сизлар, текин томоша бўлса, ҳам бир ташкил қизаверсин.

Ўрин. Ташкилни қизгани шу, ноз атма, образа кир!

Рўзим. Ҳай Мавлон, ашуласини айтиб бошла.

Мавлон
(Ҳидоятхон образида)

Ойхонга мафтун,
Бўлди бағрим хун.
Ёрни ишқида,
Монанди Мажнун.

Ёрдан ўргилиб,
Қурбони бўлай.
Остонасида ҳу...
Чилла ўлтирай,
Остонасида ҳу...
Чилла ўлтирай.

Ишқинг ўтига, ўргилай
Оҳим дудига
Куйсам бўлур,
Куймасам ўлай.

Ёрнинг ёнида ҳуу
Куймасам ўлай.
Куймасам ўлай,
Ёнмасам ўлай...

Бай-бай-бай... Бу боғда бир гули раъно очилибдур,
Ҳар ғунчасидан бағрима тикан санчилибдур!

Ана, ана мўрча миён, писта даҳан, шаҳло кўз, ширмон юз.

Вой ўлай, биров кўриб қолмасин.

Майсарабону! Ҳой, Масарабону!

Ҳой-ҳууу... Майсарабону!

Қумри. Майсарабону билан Ойхон Волгаградга кетди!

Қодир. Уларни ахир Эронга кетиб, бизнес этиб юрибди давадилар-ку!

Меҳри. Қачон эди Эрондан келганлари.

Ўрин. Агар Майсара билан Ойхон савдогарчиликқа кетган бўлса, элотда тинч ўтирган хотин зоти қолмади десанга.

Мавлон. Иби-ей, тавба этдик-ей! Сира қуйруқ тут-
тирмайдилар, қуйруқ туттирмайдилар, вой ўлсин...

Муסיқа чалинади, Мавлон пилдираб саҳнани бир айланади ва чиқиб ке-
тади. Ҳаммалар кулишади, қарсак чалишади

Парда

2-КЎРИНИШ

Парда муסיқа билан очилади. 1-кўринишдаги жой. Ҳаммалари ташкил
тараддудиди. Саҳнага шаҳд билан Собир сариминжиқ кириб келади,
қўлида қассоб пичоқлари.

Собир. Ўҳ-қў, жамоат жам-ку! Рўзим хўжикни пи-
чоғи ёғ устинда акан-дон! Тинчликми, Рўзим?

Рўзим. Тинчлик, келавер, мен ҳам билмай доғдаман.
Дуз дадилар, дузиб турибмиз. Ташкил дадилар, ина таш-
кил.

Собир. Очил пичоқларингни олиб гал дади, ина
галдим. Тўй бошладингми ё, Рўзим?

Очил. Бир кун ишга галмаганинг дарров билинди-ов,
Сўвур!

Меҳри. (Очилнинг гапини бўлиб) Сўвуржон, бугунми
эртага тўй. Бугунги ташкил тўйга уланса ёмонми. Ўзимиз
шокаланд атиб "Тўйлар муборак"ни айтамыз, "Ёр-ёр" айта-
миз! Қани, Қумрихон, (ҳаммага) қўшилинглар. ("Ёр-ёр"
бошлашади)

Меҳри, Қумри

Аввал бошдан худони ёд атали ёр-ёр,

Пайғамбарлар руҳини шод атали ёр-ёр.

"Ёр-ёр"га муסיқа жўр бўлади, раққоса қизлар чиқиб, рақсга тушишади

Ўрин

Чимилдиқи тиллодан галин галди ёр-ёр,

Кўз қамашар жилодан галин галди ёр-ёр.

Ҳамма

Ёр-ёр-ай, ёр-ёр-ай тўйдан дарак ёр-ёр-ай,

Тўйлар бўлсин муборак-ай, галин галар ёр-ёр-ай.

Собир

Оқ юзинда қора холли галин галди ёр-ёр,

Тили сужи, асал-болли галин галди ёр-ёр.

Ҳамма

Ёр-ёр-ай, ё-ёрай, тўйдан дарак ёр-ё-ай,
Тўйлар бўлсин муборак-ай, галин галар ёр-ёр-ай.

Очил

Ёр-ёр айтиб галамиз биз, тўй саники, ёр-ёр,
Бўсағаси зар-тиллоли уй саники, ёр-ёр.

Ҳамма нақорат айта бошлаганида Очилнинг имо-ишораси билан Собир
иккови саҳнадан аста чиқиб кетишади

Ҳамма

Ёр-ёр-ай, ё-ёрай тўйдан дарак, ёр-ё-ай,
Тўйлар бўлсин муборак-ай, галин галар, ёр-ёр-ай.

Меҳри, Қумри

Қизни олиб янгаси галсин кулиб, ёр-ёр,
Куёв тўра ташлар таҳа шайдо бўлиб, ёр-ёр

Ҳамма

Ёр-ёр-ай, ё-ёрай тўйдан дарак, ёр-ё-ай,
Тўйлар бўлсин муборак-ай, галин галар, ёр-ёр-ай.

"Ёр-ёр" тамом бўлгач, олисдан Аршин молчи қўшиғи эшитилади. Барча, раққосалар ҳам қулоқ қўйиб ҳайрон туриб қолишади. Очил саҳнага кичик скамейкани қўйиб тезда чиқади. Зебо ролида Собир саҳнага чиқади ва скамейкага келиб ўлтиради.

Собир. Яхшиям меҳмон келиб мени Оғамни қўлидан қутқазди, бўлмаса у еримни уқала, бу еримни уқала деб ҳоли жонимга қўймасди. Қани энди худонинг яхшигина бандаси бўлсаю тегиб олсам... Қаерда дейсиз ундай киши, топилармикан-а? Оҳ, қачон мани тўйим бўларкин? (*Эснай-ди*) Бахтли қизлар дим кўп дунёда, қачон мани бахтим очилар экан? Қачон? (*Собир аста уйқуга кетади. Саҳнага Вали ролида Очил аста кириб келади, жимлик, у Собир ухлаб ётган скамейка атрофини икки-уч марта айланиб, уёқ-буёғига аланглаб, аста-секин Собир ёнига ўлтиради. Уни аста сийпалаб қўяди. Шу вақт Собир керишиб эснай-*

ди, унга қўшилиб Очил ҳам эснайди ва бехосдан Собирни уйғотиб юборади)

Очил. Кечирасиз, яхши қиз, Рўзим хўжикни уйи шуми?

Собир. Сенинг нима ишинг бор?

Очил. Вой, тиллари мунча ширин. На даган мазали сўласиз!

Собир. Сиз ўзи ким бўласиз, яхши йигит?

Очил. Менга аввал ўзингиз айтинг, сиз ўзингиз ким бўласиз?

Собир. Мен шу уйнинг бекахони бўламан.

Очил. Оббо хўжик-ей, ҳали сизга ўхшаган жононни хизматкор атиб қўйибми? Вой писмиқ-ей, дурдим лекин.

Собир. Сиз ўзингизни кимлигингизни айтмадингиз-қу!

Очил. Мен ҳам ҳу уйларни хизматкориман.

Собир. Қайси уйларни?

Очил. Мана шу уйларни.

Собир. Вой, жинни бўлдингизми?

Очил. Вой, мени фариштам деманг, хурсанд бўлганимдан қанот боғлаб учиб кетаман.

Очил. Вой, нозлари хонни қизидан бўлакчая. Воҳ келишган қадди қоматингга қурбон бўлай!

Қўй, хонимни бек обориб, Тезлик ила тўй атсин.	} 2 марта
Сани ҳам ман оламан, Менда бир бек бўламан!	} 2 марта

Собир. Пулинг бор?

Очил. Бор-бор!

Собир. Пулинг бўлса бораман.

Очил. Манам сани оламан.

Собир. Сан мани яхши ёримсан.

Очил. Танамдаги жонимсан.

Собир. Қоронғи кечаларда,

Очил. Ёндирғон чироғимсан

Собир

Мен тегаман ул кишига Унинг пули кўп бўлса.	} 2 марта
Унинг пули кўп бўлсаю Дарди ғами йўқ бўлса	} 2 марта

Собир. Пулинг бор?
Очил. Бор-бор!
Собир. Пулинг бўлса бораман.
Очил. Манам сани оламан.
Собир. Сан мани яхши ёримсан.
Очил. Танамдаги жонимсан.
Собир. Қоронғи кечаларда
Очил. Ёндирғон чироғимсан.

Қўшиқ тамом бўлади, ҳаммалари қарсақ чалишади. Очил билан Собир чиқиб кетади. Саҳнага шитоб билан Сабохон кириб келади

Сабохон. Қачон тенглик бўлади? Қачон?! Қачонгача биз оғзи бўшлар хўрланамиз, дакки еймиз, қачонгача эзиламиз? Қачонгача худсоветинингиз бизни четлаб ўтади? Қачонгача?! *(Очил билан Собир ўз кийимларида қайтиб киришади)*

Ўрин. Ҳа пари, Сабохон, ўзингизни босинг. Тинчликми, нима гап?

Сабохон. Нима гапмиш! Билиб-билмасликка оласизлар. Яхши, мани хўрлаганингиз хўрлаган, лекин бизни арни на хўрлисизлар? Нери кам вуни? Кимдан кам у? *(Ўринни кўрсатиб)* Сиздан камми? *(Очилга)* ё сизданми? *(Рўзимга)* ё сизданми? *(Қолганларни кўрсатиб)* Э, булар ҳисобмас!

Собир. На даб турибсиз, ким ҳисобмас? Бизни айтиб турибмисиз? Биз ҳали ҳисобда йўқмизми?

Сабохон. Ҳа! Ҳали сан ўзингни бизлар билан тенг ҳисоблаб юрибмисан?

Қумри. Сабохон, ўйлаб гапираяпсизми, ахир...

Сабохон. Сан жим тур, ювилмаган қошиқ!

Қумри. Ким ювилмаган қошиқ?!

Сабохон. Сан!

Қумри. Манми ювилмаган?! *(Сабохонга яқинлашмоқчи бўлади, лекин уни Очил билан Меҳри ушлайди)*

Сабохон. *(дарғазаб)* Ҳа! Сан ювилмаган!

Қумри. *(Очил билан Меҳрига)* Юборинг мани! *(ташланмоқчи бўлади)*

Сабохон. Юборинг, ипини узиб юборинг! *(у ҳам Қумрига ташланмоқчи бўлади, уни Ўрин ушлайди)*

Қумри. *(Сабохонга)* Ким ит? Санга энди ит бўлдимми? Одамларни талаб турган ўзинг ит, сан ит!

Очил. Қўйсанга, Қумри, санга ким ит дади.

Ўрин. Сан ҳам қўй, Сабо, на бўлди санга?

Қумри. Эшитмадингизми, ипини узиб юборингмиш. Ҳозир кўрсатаман санга! *(Очил билан Меҳрининг қўлидан юлқиниб чиқиб, йўлини тўсмоқчи бўлган Ўриннинг елкалари устидан Сабохонга ташланади, лекин қўллари етмайди. Уринга)* Ўрин ака, қочинг! Қонимни қайнатманг! *(уни яна Меҳри билан Очил, Собирлар ушлашади)*

Сабохон. Қўйворинг, қўйворинглар! Саним сани, пашмак буккандин атаман! Ҳим! Ҳали сан мани совунимга кир ювмабсан!

Қумри. Иби, иби, ҳали сан совунли бўлдингми? Галиб-галиб ман сани совунинга кир ювадиган бўлдимми? Тўхта-тўхта, нега сан осмондан келасан? Нанга талтаясан?

Очил. *(Сабохонга)* Манга қара, Сабо, ҳеч ерда ҳеч гап йўқ, нега воғирди атасан? Одам деган сара сопли бўлиши керак.

Сабохон. И-е, ҳов, ҳали бу *(Қумрини кўрсатиб)* сара сопли бўлдимми?

Қодир. Қўйсангизлара, тўхтат, Сабо, сан ҳам, Қумри, бўлди қил, уят эмасми!

Ўрин. Қани, Сабохон, на гап ўзи? Тушунтирсанга, ҳеч нарсага тушунмай турубмиз.

Сабохон. Қилғилиқни қилиб, энди тушунмидўгин бўлдингизми? Қўй оғзидан чўп олмидўгин бўлдингизми? А, яхши, мани четлаганингиз четлаган, эримни нери кам? Қани айтинг, Жоббини ёмон ўйнадимми? Маттини ёмон ўйнадимми? Бобчинискийни ёмон ўйнадимми? Горациони ёмон ўйнадимми? А?!

Очил. Горациёмиш, бир оғиз сўзи йўқ, вуни ная мақтийсан?

Сабохон. Сўзлаган ролни ҳамма ўйнайди, ҳамма. Гамлетнинг фикри, ўйи, ички дунёси ким орқали очилади? Горациё орқали. Асли сизларни антеннангиз баланд эмас, тушунмайсизлар.

Ўрин. Ҳова, сани эрингни антеннаси баланд, дим дапада, тавба, осмондан келасан, сал ошоқа туш.

Сабохон. Нега тушушим керак? Начун тушаман?

Мавлон. *(образга кириб, ноз билан)* Сабохон, арингизни навалон мақтийсиз? Биламиз арингизни антеннасини мақтамасангиз ҳам.

Сабохон. Ҳа, нима бўлибди арима? Тиммитдин ар, армисан ар, ажойиб ар. Бир суқилишмаган сан эдинг.

Матжон. Ҳаммани талайверманг, тушунтиринг, на гап ўзи?

Сабохон. Сан Матжон суқилиш, помпангни зўт!

Матжон. Товба, чап ёниннан туриб галган ўхшайди бу. Уруш топаман даб галдингни?

Собир. Сабохон опа, жоним опажон, ная қисинасиз, ная бунча қизасиз! Ахир сизни бундин одатингиз йўқ эди-ку, на бўлди сизга?

Шу пайт иссиқ нон кўтариб Назокат қизлар билан киради ва тўхтаб қоладилар

Назокат. Хуш келибсизлар, мана иссиқ нон ҳам чиқди. Келинглар, ёғлиқ патир давадингизлар, ёғлиқ патир ҳам атдим, этли патир ҳам.

Ўрин. Раҳмат, Назокатхон, қўлингиз дард кўрмасин (*нондан татийди*) Асли ширапасни қизисиз-дон, навалон мазали.

Сабохон. Этли патир еяжакмисизлар? Ташкил бермоқчимисизлар? Баринг, армонсиз баринг, худсовет қарорини ювинг! (*Пауза*) Лекин, нега нега ҳар сафар бизни Тиллони четлаб ўтасизлар? Хўш, қачонгача? Мани кечиринг, Рўзимбой ака, мани сизга даъвом йўқ, тўғри, сиз ўтган йили ажойиб ролларни яратдингиз, арзийсиз, аммо бизни Тиллони айби на? Уям яратди-ку! Театрда йилнинг энг яхши актёри деган номни 2 одам олса, осмон узилиб ерга тушармиди? (*Пауза*) Энг яхши актриса деган номни ана, анавунга берибсизлар...

Ўрин. Гап бу ерда десанга. (*Пауза*) Роллар дадинг, Сабохон, роллар эмас, Рўзим рол яратди, рол! Шу роли билан ҳаммамизни кўзимизни очди бу дарвиш.

Очил. Сабохон, ўзинг гувоҳсан, ҳар сафар шу ролдан кейин парда ёпилғач, Рўзимни зўрға суяб олиб чиқадилар. Ахир сан ҳам талантли актрисасан, тушунишинг керак.

Назокат. Ҳаёт одамга бир марта берилади, иккимас. Ҳар сафар театрдан бўшанг, ишлананг дейман. Уйга келиб юрагини чангаллаб ётадилар. Кейинги вақтда дориларнинг ҳам таъсири йўқ. Икки марта ана шу ролидан кейин қон туфладилар (*кўзига ёш олади, оғир жимлик*)

Очил. Бизни касбимизни ҳамма ҳазлик, ўйин, енгил деб ўйлайди. Ахир саҳнада актёр ўғлидан, ё хотинидан, ё яқин одамидан ажралиб қолган одам образини яратиши

учун минг ўлиб, минг тирилади-ку! Бу нечоғ асаб билан дунёга келади. Лекин сиз, Назокатхон, эрингиз билан фахрланинг, жамоамизнинг гули бу одам.

Назокат. (*кўзидаги ёшини артиб*) Сизга айтиш осон, ҳали болалар ёш, уларни уйлантиришимиз керак, қиз узатишимиз керак, ахир яшаш ҳам керак-ку! Уйдаям ҳаловатлари йўқ, кечалари уйқусиз тунлар азобини тенг тортамиз, тоқайгача бундай яшаймиз? Тоқайгача?

Ўрин. Барибир актёрлик фахрли касб, улуғ касб, оллонинг инояти бу. Элнинг ҳурматидан, олқишидан ортиқ бахт борми дунёда! Мана, Сабохон қадр учун талашиб тўғри қилаяпти, аксинча, актёр ўз касбига лоқайд бўлса, ранжишимиз керак эди. (*Пауза*) Раҳмат, Сабохон. Йилнинг энг яхши актёри деган шарафга бу йил бўлмаса келаси йил албатта эришасиз.

Сабохон. Тўғри, мани лекин тезоблиғим бор, жаҳл чиққанда ақл кетади. Мани кечиринглар...

Рўзим. Менга ҳам сўз стадами йўқми? (*Пауза*) Сабохон асли бағри кенг аёл, актёр дилини актёр тушунади. (*Жимлик*) Назокат, жоним, мана кўраяпсанми, буларни шундай мени табриклар келишларини ўзи оиламиз учун катта қувонч эмасми, бахт эмасми. Ташаккур сизларга. Назокатим мени аямоқчи бўлади. Мани борим шу Назокат, борим шу. Театрсиз, томошабинсиз актёр сувдан қирғоққа чиқиб қолган бадиқдай гап. Театрсиз яшолмайман. Булар ҳам шундай. Яна бир бора қуллуқ сизларга.

Очил. Бой-бўй, абул буз атдинг-дон бу ерни, ҳамма гапинг тўғри, лекин дам олиш кунини (*Ўринни кўрсатиб*) ит азобинда йиғналган бўлсак, мақсада кўчсанга, бўлжақ гапни айт!

Қодир. Домоқ атдиг-дон, ташкилдан сўзласанга, Хўжик!

Рўзим. Домоқми? Бўлжақ гапми? Ташкилми?

Ҳамма. Ҳова!

Рўзим. Сўвур!

Собир. Лаббай!

Рўзим. Қўйни сўясанми, қўчқорни сўясанми, хўкизни сўясанми, мани сўясанми, сўй! Ташкил ташкилга ўхшасин!

Ўрин Изи тўйга улансин!

Мусиқа чалинади, раққосалар ўйинга тушади, қўшиқ бошланади

Р ў з и м

Театру масканимиз, уйимиз,
Анинг билан жаранглидур куйимиз,
Соз, қўшиқсиз ўтмас бирам тўйимиз,
Тўй бўлсино, тўй бўлсино, тўй бўлсин,
Дилларимиз хушнуд навоға тўлсин.

Ҳамма

Тўй бўлсино, тўй бўлсино, тўй бўлсин,
Дилларимиз хушнуд навоға тўлсин.

О ч и л

Тўғри айтдинг, театр жон-дилимиз,
Бир кун ишдан қолсак оғрир белимиз,
Меҳнатимиз эъзозлайди элимиз,
Тўй бўлсино, тўй бўлсино, тўй бўлсин,
Дилларимиз сунбул сабоға тўлсин.

Ҳ а м м а

Тўй бўлсино, тўй бўлсино, тўй бўлсин,
Дилларимиз сунбул сабоға тўлсин.

А ё л л а р

Гаҳи Мажнун, гаҳи Фарҳод, гаҳи шоҳ,
Гаҳи Лайли, гаҳи Ширин, гаҳи Моҳ,
Тўйни файзи раққосалар худ чироғ,
Тўй бўлсино, тўй бўлсино, тўй бўлсин,
Дилларимиз хушнуд навоға тўлсин.

Ҳ а м м а

Тўй бўлсино, тўй бўлсино, тўй бўлсин,
Дилларимиз хушнуд навоға тўлсин.

С о б и р , М а в л о н

Ошиқ Ғариб, Шоҳсанамчи, эй Хўжик,
Моор, Гамлет, Отеллочи, эй Хўжик,

Тўй деб юрган Аршин молчи, эй Хўжик,
Тўй бўлсино, тўй бўлсино, тўй бўлсин,
Дилларимиз хушнуд навоға тўлсин!

Ҳ а м м а

Тўй бўлсино, тўй бўлсино, тўй бўлсин,
Дилларимиз хушнуд навоға тўлсин!

П а р д а